

Izv. prof. dr. sc. Anđelija Tasić

Pravni fakultet Sveučilišta u Nišu (Srbija)

E-pošta: andjelija@prafak.ni.ac.rs

Prethodno priopćenje / Preliminary communication

DOI: <https://doi.org/10.25234/dosd/41302>

RIZICI „DIGITALNOG” DJETINJSTVA: SHARENTING U PRAKSI REPUBLIKE SRBIJE I REPUBLIKE HRVATSKE*

Sažetak

Rastuća digitalna prisutnost djece predstavlja značajan rizik za njihovu privatnost, identitet i dugoročnu dobrobit. Prijetnje s kojima se djeca suočavaju na internetu brojne su i uključuju tehnologije prepoznavanja lica, *deepfake* sadržaje i neovlašteno dijeljenje osobnog sadržaja. Međutim, osim navedenih opasnosti, koje pretežno dolaze od trećih osoba, posebna opasnost „vreba“ i iz najbližeg djetetova okruženja. Stoga je naglasak u radu stavljen na praksu *sharentinga* – u kojoj roditelji dijele fotografije i informacije o svojoj djeci na društvenim mrežama. Vođena tim primjerom, djeca i sama dijele osjetljive materijale koji su im povjereni, često bez pristanka ili svijesti o mogućim posljedicama. Zloupotreba fotografija – bilo da ih dijele roditelji, sama djeca ili su „procurile“ kroz interakcije s vršnjacima – može dovesti do trajne psihološke štete, iskorištavanja i ucjene. Djeca, kao posebno ranjivi digitalni građani, stoga zahtijevaju viši standard zaštite prema međunarodnom pravu. Ovaj rad razmatra ključne pravne instrumente, uključujući Konvenciju UN-a o pravima djeteta, koja naglašava pravo djeteta na privatnost, Opću uredbu o zaštiti podataka, koja uvodi posebne mjere zaštite pri obradi podataka o djeci unutar Europske unije, kao i relevantne propise Republike Srbije i Republike Hrvatske. Jednako važno, rad analizira i ograničenu sudsku i institucionalnu praksu kad je riječ o povredi privatnosti djece počinjenih elektroničkim putem u navedenim državama. Ova analiza nastoji odgovoriti na pitanje u

* Ovaj je rad licenciran pod licencom CC BY-NC 4.0 © autor(i). / This work is licensed under a CC BY-NC 4.0 license © author(s).

Rad je nastao kao rezultat financiranja Ministarstva nauke, tehnološkog razvoja i inovacija, na temelju Ugovora, evidencijski broj 451-03-34/2026-03/200120 od 5. veljače 2026.. U skladu s Agendom za održivi razvoj do 2030. godine (A/RES/71/313), ovaj dokument povezan je s ciljem održivog razvoja br. 16: Promicanje mirnih i uključivih društava u svrhu održivog razvoja, osiguravanje pristupa pravdi za sve i izgradnja učinkovitih, pouzdanih i uključivih institucija na svim razinama.

kojoj mjeri postoji odgovornost države, roditelja i drugih subjekata u zaštiti djece u digitalnom svijetu. Rad polazi od hipoteze da pravni sustavi Republike Srbije i Republike Hrvatske i dalje ne prepoznaju *sharenting* kao autonomni oblik povrede prava djeteta na privatnost, zbog čega sudska i institucionalna zaštita ostaje fragmentirana i nedovoljno razvijena. U radu je primijenjena normativna i komparativna metoda, uz empirijsku analizu dostupne sudske i institucionalne prakse. Rezultati istraživanja pokazuju da se zaštita djece u predmetima *sharentinga* ostvaruje posredno, kroz postojeće institute obiteljskog, prekršajnog i medijskog prava, bez jedinstvenog pravnog pristupa ovom fenomenu.

Ključne riječi: *pravo na privatnost, sharenting, umjetna inteligencija, Konvencija UN-a o pravima djeteta*

„Opća skupština Ujedinjenih naroda potvrđuje da se ista prava koja se štite *offline* moraju štiti i *online*, uključujući pravo na privatnost, s posebnim osvrtom na pravo djece na privatnost“ (Pravo na privatnost u digitalnom dobu, Opća skupština UN-a, A/C.3/79/L.42/Rev.1, 8. studenoga 2024.)

1. IZMEĐU AUTONOMIJE I ZAŠTITE: PRAVO DJETETA NA PRIVATNOST

Pravo na privatnost danas nedvojbeno predstavlja temeljno ljudsko pravo, zajamčeno najvažnijim međunarodnim i regionalnim dokumentima. Priznato je čl. 12. Opće deklaracije o ljudskim pravima (Rezolucija UN-a, A/RES/217 (III) A, 10. prosinca 1948.),¹ čl. 17. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (Službeni list SFRJ – Međunarodni ugovori, br. 7/71), a na regionalnoj razini čl. 8. Europske Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (Službeni list Srbije i Crne Gore – Međunarodni ugovori, br. 9/03, 5/05, 7/05; Službeni glasnik Republike Srbije – Međunarodni ugovori, br. 12/10, 10/15; u nastavku: EKLJP), Konvencijom Vijeća Europe za zaštitu pojedinaca u vezi s automatskom obradom osobnih podataka s Protokolom o izmjenama i dopunama Konvencije (Konvencija 108+) (Službeni glasnik Republike Srbije – Međunarodni ugovori, br. 4/20),² i čl. 7. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (Službeni list Europske unije, C 202/389, 7. lipnja 2016.).³ Jedan od uvjeta za zaštitu privatnosti jedne osobe jest zaštita njezinih osobnih podataka. Danas je najvaž-

¹ Opća deklaracija o pravima čovjeka usvojena je posebnom rezolucijom Opće skupštine UN-a 10. prosinca 1948. Taj se dan obilježava kao Međunarodni dan ljudskih prava.

² Dan kada je Konvencija za zaštitu pojedinaca u vezi s automatskom obradom osobnih podataka otvorena za potpisivanje obilježava se kao Međunarodni dan zaštite podataka.

³ Iako Republika Srbija nije članica Europske unije, Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju potpisala je 2008., a status države kandidatkinje stekla je 1. ožujka 2014. godine.

niji dokument koji se odnosi na zaštitu podataka na razini Europske unije Uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ, poznatije kao Opća uredba o zaštiti podataka (Službeni list Europske unije, L 119, 4. svibnja 2016.; u nastavku: GDPR). Svi ovi dokumenti, osim negativne obveze (suzdržavanja od kršenja prava na privatnost), u sebi sadrže i pozitivnu obvezu države da pruži zaštitu od nezakonitog miješanja u privatnost.

Otkako je podržano shvaćanje da dijete kao ljudsko biće ima prava, jasno je da se odredbe ovih dokumenata primjenjuju i na djecu.⁴ Međutim, i sam KPD, najvažniji međunarodni dokument koji se odnosi na djecu, u svom čl. 16. jamči pravo na privatnost djeteta: „Nijedno dijete ne smije biti izloženo samovoljnom ili nezakonitom miješanju u njegov privatni i obiteljski život, dom ili osobnu prepisku, kao ni nezakonitim napadima na njegovu čast i ugled. Dijete ima pravo na zaštitu zakona od takvog miješanja ili napada.“ Prema KPD-u, pravo na privatnost ima četiri komponente: zabranu miješanje u privatnost, zabranu miješanje u obitelj, dom ili prepisku, nezakonit napad na djetetovu čast i ugled i zakonsku zaštitu protiv takvog miješanja ili napada. Miješanje u privatnost pojedini autori slikovito opisuju kao „pravo da se bude ostavljen na miru“ ili „pravo na samoću“, navodeći da čak i djeca u domovima za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi, koja žive u skućenom prostoru i s vrlo ograničenom privatnošću, trebaju imati kovčeg ili ladicu u koju će odložiti svoje dragocjenosti, mjesto koje će biti samo njihovo (Whalen, 2022, 97). U vezi s drugim obilježjem naglašava se da, iako KPD ne predviđa pravo djeteta na imovinu, zaštita privatnosti ipak osigurava djeci određeno uživanje prava na imovinu i zaštitu od miješanja drugih (Whalen, 2022, 99). Kada je posrijedi napad na djetetovu čast i ugled, osobito se naglašava opasnost koja vreba s društvenih mreža, gdje djeca nisu pod roditeljskim nadzorom, a postoje različiti rizici za njihovu čast i reputaciju. Možda najveći rizik za reputaciju djece predstavlja sama količina informacija dostupnih o njima na mreži, pri čemu djeca ostavljaju sve dulje i dublje tragove elektroničkih informacija. To uključuje blogove, osobne mrežne stranice, objave na društvenim mrežama i elektroničke javne zapise poput rezultata ispita, podataka o zdravstvenoj zaštiti,⁵

⁴ Ovaj pristup imao je protivnike i nakon donošenja Konvencija UN-a o pravima djeteta (Službeni list SFRJ – Međunarodni ugovori, br. 15/90; Službeni list SRJ – Međunarodni ugovori, br. 4/96, 2/97; u nastavku: KPD) među protekcionistima koji smatraju da djeca nisu sposobna, poput odraslih, donositi zrele, samostalne i racionalne odluke (Purdy, 1992). U tom se kontekstu razvio i pojam „childism“ („Kakve god kvalitete dijete posjedovalo, diskriminirano je jednostavno zato što je dijete“ (Pierce i Allen, 1975, 15)), koji se odnosi na pretpostavku dominacije odraslih nad djecom, utemeljenu na predrasudama, diskriminaciji i antagonizmu usmjerenom prema djeci. Smatra se da je prirodno ovisan položaj djece jedan od razloga zbog kojih predrasude prema njima nisu prepoznate ili se lako opravdavaju (Young-Buehl, 2012). O suvremenim tendencijama u razvoju ovog pojma vidi više u: McGillivray, 2022.

⁵ U literaturi je aktualiziran problem uporabe zdravstvenih aplikacija u kontekstu prikupljanja podataka koji se odnose na djecu. Opravdano se ističe da korisnici, a osobito djeca, posvećuju malo pozornosti pitanjima privatnosti, dok ostaje u sivoj zoni pitanje koji se propisi primjenjuju kada sama aplikacija

rezultata sportskih liga i školskih biltena. Čak i jednostavne aktivnosti poput igranja *online* igara, sudjelovanja na javnom događaju ili komentiranja novinskog članka, mogu na neodređeno vrijeme zabilježiti diskretne trenutke u dječjim životima. Promatrajući u cjelini, ove informacije stvaraju javne *online* prikaze dječjih života kojih oni možda nisu ni svjesni. To ne samo da ima jasne i neposredne implikacije na privatnost i autonomiju djece, već se proteže i na odraslu dob jer može utjecati na buduće zaposlenje, odnose i financijsku uključenost (Nyst, 2017, 18). Naposljetku, ova odredba KPD-a predviđa i pozitivnu obvezu države da uspostavi učinkovite mehanizme za zaštitu prava na privatnost. To ne podrazumijeva samo običnu proklamaciju ovog prava, već i razvijanje programa koji će obeshrabriti praksu povrede privatnosti, sankcioniranje svakog štetnog ponašanja i osiguravanje sredstava za žrtve (vršnjačkog) nasilja i drugih oblika povrede privatnosti. U literaturi se navodi i da su za ostvarivanje prava na privatnost važne još dvije konvencijske odredbe. To su čl. 12., kojim je propisano pravo djeteta na izražavanje mišljenja o svim pitanjima koja se na njega odnose, što je uvjetovano dostignutom razinom zrelosti djeteta, kao i čl. 3., koji se odnosi na najbolji interes djeteta i predstavlja jedno od četiri temeljna načela KPD-a (Čolaković, 2023, 52).

Odbor za prava djeteta donio je 2021. Opći komentar br. 25 o pravima djece u vezi s digitalnim okruženjem (CRC/C/GC/25, 2. ožujka 2021.). Ovaj Opći komentar predstavlja smjernicu o tumačenju i primjeni odredaba KPD-a – od četiri temeljna načela, preko građanskih i političkih, ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava do posebnih mjera zaštite u digitalnom kontekstu. Dio dokumenta uređuje i pravo na privatnost, naglašavajući da je ometanje privatnosti djeteta dopušteno samo ako nije ni proizvoljno ni nezakonito (t. 69.). Taj dokument pruža smjernice državama pri prikupljanju i obradi podataka, uvažavajući da se opseg digitalnog okruženja proširuje zbog stalnih tehnoloških inovacija.

GDPR također u čl. 8. posebno izdvaja pravo na obradu podataka djeteta tako što propisuje da je, u vezi s nuđenjem usluga informacijskog društva izravno djetetu, obrada osobnih podataka djeteta zakonita ako dijete ima najmanje 16 godina. Ako je dijete ispod dobne granice od 16 godina, takva je obrada zakonita samo ako i u mjeri u kojoj je privolu dao ili odobrio nositelj roditeljske odgovornosti nad djetetom. Države članice mogu za te svrhe zakonom predvidjeti nižu dobnu granicu, pod uvjetom da takva dobna granica nije niža od 13 godina. Predviđa se i dodatna obveza voditelja obrade da uloži razumne napore u provjeru je li privolu u takvim slučajevima dao ili odobrio nositelj roditeljske odgovornosti nad djetetom, uzimajući u obzir dostupnu tehnologiju.

Iako su EKLJP, KPD i GDPR doneseni u različito vrijeme i s različitim ciljem, pojedini autori ističu da je nedvojbeno da su ova tri dokumenta međusobno komplementarna te da GDPR konkretizira pravila KPD-a kad su posrijedi digitalni podaci.

sadrži i opciju savjetovanja, pri čemu osoba koja savjetuje nije uvijek liječnik, pa se na nju ne primjenjuju pravila o odnosu liječnik–pacijent (Kraljić i Turnšek, 2025, 202).

Zaključuje se da GDPR osigurava konkretnu i tehničku zaštitu osobnih podataka, dok EKLJP i KPD određuju šire pretpostavke o pravu na privatnost i zaštitu djece (Noneva-Zlatkova i sur., 2024, 176).

U Republici Srbiji pravo na privatnost i zaštitu osobnih podataka regulirano je Ustavom Republike Srbije (Službeni glasnik Republike Srbije, br. 98/06, 115/21), čijim je čl. 42. zajamčena zaštita osobnih podataka. Prikupljanje, držanje, obrada i korištenje osobnih podataka uređuju se zakonom. Zabranjena je i kažnjiva uporaba podataka o osobnosti izvan svrhe za koju su prikupljeni, u skladu sa zakonom, osim za potrebe vođenja kaznenog postupka ili zaštite sigurnosti Republike Srbije, na način predviđen zakonom. Naposljetku, svatko ima pravo biti obaviješten o prikupljenim podacima o svojoj osobnosti, u skladu sa zakonom, te pravo na sudsku zaštitu zbog njihove zlouporabe.

Zakon o zaštiti podataka o ličnosti (Službeni glasnik Republike Srbije, br. 87/18) temeljni je zakon u ovom području. Njime se na nešto drugačiji način uređuje zaštita podataka o osobnosti djece. U čl. 16. propisano je da maloljetna osoba koja je navršila 15 godina može samostalno dati pristanak za obradu podataka o svojoj osobnosti u korištenju usluga informacijskog društva. Ako je riječ o maloljetnoj osobi koja nije navršila 15 godina, za obradu podataka iz st. 1. ovoga članka pristanak mora dati roditelj koji ostvaruje roditeljsku skrb, odnosno drugi zakonski zastupnik maloljetne osobe. I ovdje se, poput GDPR-a, voditelju obrade nameće obveza poduzeti razumne mjere radi utvrđivanja je li pristanak dao roditelj koji ostvaruje roditeljsku skrb, odnosno drugi zakonski zastupnik maloljetne osobe, uzimajući u obzir dostupne tehnologije. Iako je očit disparitet kad je posrijedi minimalna dob koju dijete mora imati da bi dalo suglasnost za obradu osobnih podataka, zanimljivo je primijetiti da u Obrazloženju srpskog zakona (o zaštiti osobnih podataka), iako nema riječi o razlozima za razlikovanje, u pratećoj tablici za ocjenu usklađenosti domaćeg zakona s GDPR-om za ovu odredbu stoji „PU” – potpuno usklađeno (Narodna skupština Republike Srbije, 2018).

U Republici Hrvatskoj zaštita osobnog života zajamčena je, osim već spomenutim GDPR-om, i Ustavom Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14), na način da se u čl. 35. svakome jamči poštovanje i pravna zaštita njegova osobnog i obiteljskog života, dostojanstva, ugleda i časti.

2. DIGITALNA IZLOŽENOST I GRANICE PRIVATNOSTI DJETETA

Pravo na privatnost, kao uostalom, i gotovo sva druga ljudska prava, doživjelo je određene promjene zbog digitalizacije. Ekspanzija korištenja interneta, uključujući i činjenicu da su i sve češći korisnici djeca, potvrđena je brojnim istraživanjima. *EU Kids*

*Online*⁶ periodično provodi istraživanja o navikama djece na internetu. U istraživanju provedenom 2018. godine prvi je put sudjelovala i Republika Srbija. Rezultati istraživanja pokazuju da približno svako deseto dijete tijekom radnog dana (9 %), odnosno petina njih (22 %) tijekom vikenda, prema vlastitoj procjeni, provodi sedam i više sati *online*. Većina djece (njih više od 50 %) radnim danima na internetu provodi najmanje tri sata na dan, a vikendom četiri sata na dan (Kuzmanović i sur., 2019, 20). Na dnevnoj razini (uzimajući u obzir i radne dane i vikend), na internetu se u prosjeku provodi nešto više od tri sata na dan. Gotovo svaki treći sudionik ankete u razdoblju od godinu dana imao je neko uznemirujuće iskustvo na internetu, a svaki šesti doživio je digitalno vršnjačko nasilje.

Na mikrorazini zanimljivo je spomenuti iznimno aktualno istraživanje provedeno u okviru projekta koji je trajao od rujna 2025. do veljače 2026. godine među mladima od 15 do 25 godina starosti na području grada Niša (Media & Reform, 2025). Ovo istraživanje podupire zaključke s državne razine. Iako podatak da čak 50,6 % ispitanika navodi da ima djelomično znanje o pojmu „digitalna prava“, dok 40,5 % tvrdi da je vrlo upoznato s tim pojmom djeluje ohrabrujuće, kontradiktorno djeluje odgovor da 21 % ispitanika zna za pojam, ali nije sigurno je li dijeljenje intimnih snimki kažnjivo.

Slični rezultati proizlaze iz istraživanja provedenog za Republiku Hrvatsku. Iako su preporuke stručnjaka da djeca ne bi trebala uz medije provoditi više od dva do tri sata na dan jer pretjerano korištenje medija može dovesti do stvaranja ovisnosti, istraživanje je pokazalo da više od četiri sata na dan na internetu tijekom radnog tjedna provodi gotovo svako četvrto dijete, a tijekom vikenda više od jedne trećine djece (Ciboci i sur., 2020).

Prednosti digitalizacije, promatrane i u kontekstu dječjih prava, brojne su i obuhvaćaju više prilika za obrazovanje, informiranje, kreativni razvoj djeteta, kao i mogućnost da djeca otkriju svjetove, razviju svoje interese i zabave se. Kao „digitalni urođenici“, internet ih priprema za kompetitivno školovanje, a poslije i tržište rada, a djecu s teškoćama u učenju dublje uključuje u nastavne procese, imaju li pristup digitalnim alatima (Samardžić i Kovaček Stanić, 2024, 60).

Rastuća digitalizacija, međutim, izaziva zabrinutost koja se odnosi na zloupotrebu dječjih prava, uključujući i pravo na privatnost. To potvrđuju i brojni noviji dokumenti, poput Prava na privatnost u digitalnom dobu (A/C.3/79/L.42/Rev.1), koji je usvojila Opća skupština UN-a na sjednici održanoj 8. studenoga 2024. U ovome se dokumentu, među ostalim, zaključuje da povreda i zlouporaba prava na privatnost u digitalnom dobu može pogoditi svakog pojedinca: posebno žene, djecu, a osobito djevojčice, osobe s

⁶ *EU Kids Online* multinacionalna je istraživačka mreža. Ona teži unaprijediti znanje o mogućnostima, rizicima i sigurnosti europske djece na internetu. Koristi višestruke metode za mapiranje iskustava djece i roditelja na internetu, u dijalogu s nacionalnim i europskim kreatorima javnih politika (The London School of Economics and Political Science, n. d.).

invaliditetom, starije osobe, kao i one u ranjivom položaju. Istaknuto je također da djeca mogu biti posebno osjetljiva na kršenje i zlouporabu prava na privatnost. Dokumentom se izražava zabrinutost da pojedinci, posebno djeca, često ne daju i/ili ne mogu dati svoj slobodan, izričit i informiran pristanak na prikupljanje, obradu i čuvanje svojih podataka ili na ponovnu uporabu, prodaju ili višestruku preprodaju svojih osobnih podataka, budući da se prikupljanje, obrada, korištenje, čuvanje i dijeljenje osobnih podataka, uključujući osjetljive podatke, u znatnoj mjeri povećalo u digitalnom dobu.

Osim na razini propisa, pravo na privatnost u digitalnoj sferi potvrđeno je i praksom odgovarajućih međunarodnih organizacija, ponajprije Europskog suda za ljudska prava (u nastavku: ESLJP), uključujući i sadržaje koje su kreirala sama djeca. Pravo na privatnost štiti se u okviru čl. 8. EKLJP-a: „1. Svatko ima pravo na poštovanje svoga privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja. 2. Javna vlast neće se miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih.“

Iz dosadašnje prakse ESLJP-a izdvojili bismo slučaj K. U. protiv Finske (2008). Okolnosti ovog slučaja bile su takve da je nepoznata osoba postavila oglas seksualne prirode na internetskoj stranici za upoznavanje u ime podnositelja predstavke, koji je u to vrijeme imao dvanaest godina, i to bez njegova znanja. U oglasu su bile navedene pojedinosti o dobi, godini rođenja i fizičkim osobinama podnositelja predstavke te da on želi stupiti u intimni odnos s osobom muškog spola. Oglas je također sadržavao poveznicu na njegovu internetsku stranicu, na kojoj su se nalazile njegova fotografija i broj telefona. Podnositelj predstavke saznao je za oglas kada je primio elektroničku poruku od jednog muškarca koji mu je predlagao susret. Podnesena je prijava policiji, ali je pružatelj internetskih usluga odbio otkriti identitet osobe koja je postavila oglas, smatrajući da se mora pridržavati pravila o tajnosti.

U svojoj odluci ESLJP naglašava pozitivnu obvezu države, koja ne samo da se mora suzdržati od kršenja prava građana na privatnost, već i poduzeti aktivne korake radi zaštite tih prava. Imajući u vidu da su djeca osobito izložena rizicima u *online* sferi, države moraju jamčiti zaštitu njihova osobnog integriteta i podataka. ESLJP je također priznao da države moraju zahtijevati uspostavu odgovarajućih mehanizama za izbjegavanje štete uzrokovane suvremenim tehnološkim opasnostima, poput kibernetičkog zlostavljanja, seksualne eksploatacije i povrede privatnosti djece. To uključuje donošenje politika kojima se sprječava širenje osobnih podataka i intimnih fotografija bez pristanka.

Ipak, svi ovi dokumenti, kao i navedena praksa *exempli causa*, u prvi plan stavljaju zlouporabu prava na privatnost djeteta od (nekih) trećih osoba. Iznimku predstavlja Opći komentar br. 25, koji prepoznaje da prijetnja privatnosti djece može nastati i zbog

aktivnosti djece te aktivnosti članova obitelji, vršnjaka ili drugih, primjerice ako roditelji dijele fotografije na mreži ili stranac dijeli informacije o djetetu (t. 67.).⁷ Fokus ovog rada je, međutim, na uporabi sadržaja djetetu bliskih osoba, ponajprije roditelja, te će *sharentingu*, što je naziv koji je ovaj fenomen dobio, biti posvećen nastavak rada.

3. SHARENTING – FENOMEN I SUDSKI TE INSTITUCIONALNI ODGOVORI U SRBIJI I HRVATSKOJ

Sharenting je praksa dijeljenja vijesti, slika i videozapisa vlastita djeteta na društvenim mrežama ili internetskim stranicama (Oxford English Dictionary, n. d.), s posebnim naglaskom na to da je to dijeljenje prekomjerno ili da su informacije koje roditelji dijele prekomjerne i s aspekta djeteta sramotne (Čolaković, 2020, 105). *Sharenting* se, zapravo, nalazi na liniji presijecanja dvaju prava – prava roditelja na osobni i obiteljski život, uključujući i pravo da objavljuju informacije iz svog privatnog života, i prava djeteta na privatnost.

Odnos adolescenata prema *sharentingu* ovisi o objavljenom sadržaju. Adolescenti percipiraju *sharenting* kao pozitivan dokle god su prikazani u pozitivnom svjetlu, a događaji koje roditelji dijele su afirmativni (Walrave i sur., 2022, 1). *Sharenting* postaje osobito problematičan u razdoblju adolescencije. Naime, pojedina istraživanja pokazuju da je čak 47 % djece u Sjedinjenim Američkim Državama postalo „digitalni prijatelj“ svojih roditelja prije navršene 18. godine (Duggan i sur., 2015, 9).

Međutim, ovo je vrlo osjetljivo razdoblje u razvoju djece. Emocionalna tranzicija mladih osoba povezana je s promjenama koje doživljavaju u načinu na koji vide sebe, kao i s njihovom rastućom sposobnošću da funkcioniraju samostalno. Socijalna tranzicija adolescenata, pak, obilježena je promjenama u njihovim odnosima s roditeljima, vršnjacima i prvim romantičnim partnerima. Dok adolescenti prolaze kroz te promjene, imaju određene psihosocijalne potrebe, koje obuhvaćaju potrebu za intimnošću, seksualnošću, autonomijom, identitetom i postignućem. Potreba za intimnošću povezana je sa zahtjevima mladih za bliskim i brižnim odnosima s vršnjacima i u romantičnim vezama. Istodobno, odnos između adolescenata i njihovih roditelja mijenja se. Mladi provode više vremena s prijateljima, a manje s roditeljima. Adolescenti se trebaju individualizirati stječući veću neovisnost od roditelja (Walrave i sur., 2022, 2).

Sharenting može imati i određene pozitivne strane. Dijeljenjem pozitivnih stvari o svojoj djeci, njihovim uspjesima i postignućima, roditelji dobivaju povratne informacije

⁷ I pojedina zakonodavstva, poput francuskog Zakona 2024-120, zahtijevaju dodatnu suglasnost za objavljivanje fotografija djeteta na internetu te teže pojačanoj zaštiti djetetova lika (vidi više: Čolaković, 2023, 48).

od svojih prijatelja i obitelji, „pratitelja“ na društvenim mrežama, čime dobivaju potvrdu i satisfakciju za način na koji podižu i odgajaju svoju djecu. To roditelje, posljedično, dodatno motivira da objavljuju materijale *online*. Drugi motiv jest dijeljenje iskustava i povezivanje s roditeljima koji su, ili čija su djeca, u sličnoj situaciji. To se najčešće odnosi na roditelje djece oboljele od rijetkih bolesti, kojima svaka vrsta sličnog iskustva mnogo znači. Naposljetku, *sharenting* služi i kao oblik discipliniranja djece jer roditelji nastoje, posramljivanjem djece, postići kod njih željeni učinak. Iako se to svakako ne može ubrojiti u pozitivne učinke *sharentinga*, te duboko narušava dostojanstvo djeteta, pokazuje da su roditelji svjesni značaja koji društvene mreže imaju na ponašanje i osjećaj vrijednosti njihove djece, pa na njih pokušavaju djelovati metodom i na način za koji smatraju da će ih najviše pogoditi.

Ipak, negativnih strana *sharentinga* daleko je više i odnose se ne samo na izravno kršenje prava na privatnost, već obuhvaćaju i negativan utjecaj na samopouzdanje i razvoj djeteta, stvaraju anksioznost i osjećaj srama zbog objavljenog sadržaja, dijete postaje podložno vršnjačkom nasilju i krađi identiteta, a može biti i žrtva pedofila. Osim toga, dijete čiji se podaci dijele bez suglasnosti (p)ostaje nesvjesno da je riječ o lošoj praksi, neoprezno se odnosi prema vlastitim i tuđim osobnim podacima te, posljedično, izlaže sebe i druge dodatnim opasnostima. Razmatranje tih opasnosti u velikoj mjeri nadilazi predmet ovog rada, pa ćemo spomenuti samo *grooming* (uspostavljanje ili izgradnja odnosa s djetetom osobno, preko interneta ili informacijsko-komunikacijskih tehnologija, radi olakšavanja seksualnog kontakta s tom osobom na mreži ili izvan nje) i *deep fake* (uporabu umjetne inteligencije radi stvaranja lažne, ali realistične slike, snimke ili video-zapisa stvarne osobe) kao neke od najdrastičnijih.

Uz *sharenting* često se vezuje još jedan pojam – digitalni identitet djeteta. U literaturi i dalje nema određenja ovog pojma, već ga autori uglavnom određuju u relaciji s pojmom *sharenting*. Smatra se da je *sharenting* osobito utjecajan zahvaljujući konceptu „digitalnog identiteta“, koji se također naziva digitalna osoba, profil, digitalna ostavština, digitalni trag ili digitalna prisutnost. „Diskurs o *sharentingu* prikazuje stvaranje digitalnog identiteta kao pitanje izbora, koje bi u najboljem slučaju trebalo prepustiti samom djetetu“ (Kumar, 2021, 134). Postoji shvaćanje da roditelji s pomoću *sharentinga* oblikuju digitalne identitete djece. U tom se kontekstu *sharenting* promatra kao radnja (dijeljenje informacija o djetetu), dok se digitalni identitet opisuje kao posljedica ili ishod takvog ponašanja (Berg i sur., 2024).

Istraživački problem koji je identificiran odnosi se na činjenicu da se fenomen *sharentinga* i dalje ne percipira kao relevantan pravni problem, slijedom čega slučajevi *sharentinga* rijetko dobivaju sudski epilog ili završavaju postupanjima pred drugim nadležnim državnim tijelima. Osnovna hipoteza rada jest da pravna zaštita djece od *sharentinga* u Republici Srbiji i Republici Hrvatskoj normativno postoji, ali je u praksi

nedovoljno razvijena i neujednačena zbog neprepoznavanja *sharentinga* kao posebnog oblika povrede prava djeteta.

Na regionalnoj razini postoji manji broj znanstvenih radova koji se bave ovom ili srodnom tematikom (Krešić i sur., 2025; Mladenović, 2025; Novaković, 2025; Čolaković, 2020). Navedeni radovi, premda aktualni i relevantni, pretežito su usmjereni na definiranje samog pojma *sharentinga*, odnos umjetne inteligencije i prava djeteta, prikaz rezultata istraživanja o učestalosti korištenja društvenih mreža i stavovima djece glede dijeljenja njihovih sadržaja na internetu, kao i na analizu kolizije između prava djeteta i prava roditelja.

Autor pritom uočava kako ne postoje istraživanja koja bi se odnosila na Republiku Srbiju i Republiku Hrvatsku, a koja bi sustavno analizirala zaštitu djece od *sharentinga* u sudskoj i institucionalnoj praksi. Slijedom navedenoga, za potrebe ovoga rada provedeno je empirijsko istraživanje koje je obuhvatilo: 1) sudske odluke koje se odnose na zlouporabu prava na privatnost djeteta koju su počinili roditelji te 2) praksu neovisnih državnih tijela u vezi s istom problematikom u Republici Srbiji i Republici Hrvatskoj. Odabir istraživačkog uzorka bit će detaljnije obrazložen na odgovarajućim mjestima u radu.

3.1. PRAVO NA PRIVATNOST DJECE, *SHARENTING* I PRAKSA REPUBLIKE SRBIJE

Za potrebe ovog rada pregledana je sva dostupna praksa Zaštitnika građana Republike Srbije, u čijoj je nadležnosti i zaštita, promicanje i unaprjeđenje prava djeteta (čl. 2. st. 4. Zakona o Zaštitniku građana, Službenik glasnik Republike Srbije, br. 105/21). Jedan od četiri zamjenika Zaštitnika građana imenuje se za zaštitu prava djeteta. Metodološki je pregledana mrežna stranica Zaštitnika građana,⁸ odjeljak *Prava djeteta*, koji dosljedno objavljuje sve aktivnosti vezane uz prava djeteta – od vijesti i obavijesti do Izvještaja s preporukama i Izvještaja s mišljenjem.

Među analiziranim objavama nijedna se u cijelosti ne odnosi na neposredni predmet ovoga rada. Ipak, jedna od njih bavi se povredom prava na privatnost u digitalnom okruženju. U svom Izvještaju o slučaju s preporukama br. 321-176/24 Zaštitnik građana bavio se situacijom moguće povrede prava djeteta u predškolskoj ustanovi tijekom snimanja priloga za emisiju (Zaštitnik građana Republike Srbije, 2025). Kontaktirano je bilo upravno tijelo – prosvjetna inspekcija, kojoj se Zaštitnik građana obratio radi

⁸ Na svojoj mrežnoj stranici Zaštitnik građana (Ombudsman.rs, n. d.) podijelio je i dokument: Stav Europske mreže pravobranitelja za djecu (ENOC) „Prava djeteta u digitalnom okruženju“, usvojen na 23. Općoj skupštini ENOC-a, 27. rujna 2019. u Belfastu, kojim članovi ove mreže pozivaju sve relevantne dionike da poduzmu sve odgovarajuće radnje radi poštovanja, zaštite i ostvarenja dječjih prava, kako bi djeca i mladi mogli uživati u prednostima i mogućnostima koje nudi digitalno okruženje.

očitovanja i dostave dokumentacije o okolnostima nastanka priloga za emisiju u kojoj je, osim djece, prikazan predsjednik općine, pri čemu je jedino pitanje postavljeno djeci bilo: „Znate li tko je ovaj čovjek?“.

Pružatelj medijske usluge je u emisiji prikazao potpuno vidljiva lica djece predškolske dobi koja pohađaju ovu ustanovu, a pojavila se sumnja da ustanova i pružatelj medijske usluge nisu raspolagali suglasnostima roditelja, odnosno drugog zakonskog zastupnika djece koja su snimana i prikazana u emisiji, za provođenje tih aktivnosti.

Zaštitnik građana zaključio je da „prosvetna inspekcija Ministarstva u izvršenom inspekcijskom nadzoru nije u potpunosti i tačno utvrdila činjenično stanje u ovom slučaju... Nije utvrđen tačan sadržaj dokumenta na koji su roditelji davali pisanu saglasnost i u koje je prosvetni inspektor imao uvid, odnosno, nije utvrđeno da li je Ustanova postupala u potpunosti u skladu sa svojim aktom (Pravila ponašanja u PU, br. 168 od 26. 08. 2022. god.) kojim je predviđeno da ‘na početku svake radne godine od roditelja, odnosno drugog zakonskog zastupnika deteta pribavlja pismenu saglasnost da se deca mogu fotografisati i snimati za potrebe Ustanove i to za letopis, dečiji protfolio vaspitača, priredbe i svečanosti, tv emisije i da se ove fotografije i snimci između ostalog mogu objavljivati u medijima’. Takođe, nije utvrđeno da li je Ustanova za svako dete, koje je snimano i prikazano u emisiji, raspolagala pisanim pristankom njegovog/njenog roditelja, odnosno drugog zakonskog zastupnika za snimanje i objavljivanje snimaka u medijima.“

Iako zaključuje da, imajući u vidu nadležnosti Poverenika za zaštitu podataka o ličnosti, Zaštitnik građana nije ovlašten ispitivati postupanje Ustanove u vezi s poštovanjem i primjenom Zakona o zaštiti osobnih podataka Republike Srbije, osobito kad je posrijedi postupanje Ustanove kao voditelja obrade osobnih podataka djece predškolske dobi, te je li obrada podataka u ovom slučaju bila u svrhe različite od one za koju je dan pristanak, kao i prikazivanje osjetljivih podataka o djeci u emisiji. Zaštitnik građana donio je preporuku kojom se, među ostalim, nalaže da se za svako dijete koje je pružatelj medijske usluge snimio i prikazao u emisiji utvrdi je li predškolska ustanova raspolagala potpisanim pristankom njegova/njezina roditelja, odnosno drugog zakonskog zastupnika za snimanje i objavljivanje u medijima, kao i tačan sadržaj dokumenta na koji su pristanak dali roditelji, odnosno drugi zakonski zastupnici djece koja pohađaju navedenu predškolsku ustanovu i koju je pružatelj medijske usluge snimio i prikazao u emisiji.

Neovisno o činjenici da nije riječ o zlouporabi prava na privatnost od strane roditelja, značaj predmetnog mišljenja je izniman. U ovom slučaju Zaštitnik građana jasno se odredio prema obvezi posjedovanja suglasnosti za snimanje djece i objavljivanje njihovih slika i snimki, kao i prema potrebi utvrđivanja sadržaja same izjave koju roditelji, odnosno zakonski zastupnici potpisuju, što implicira da ona ne smije biti dana *pro forme*, već mora predstavljati akt koji jasno postavlja granice.

Iako predstavlja tijelo *sedes materiae* za zaštitu prava djeteta na privatnost, Poverenik za informacije od javnog značaja, prema dostupnim podacima (prema ključnim riječima i uvidom u objavljene publikacije), nije imao predmet čiji bi se sadržaj uklapao u predmet ovoga rada. Na mrežnoj stranici se, međutim, može pronaći nekoliko publikacija koje imaju za cilj edukaciju djece različite dobi o (zlo)uporabi podataka, pisanih jasnim, razumljivim i djeci prilagođenim jezikom (Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti, n. d.).

Za potrebe pronalaznja istraživačkog uzorka među sudskim odlukama u Republici Srbiji korištene su dvije baze sudske prakse: baza Vrhovnog suda Srbije (n. d.), uključujući i bazu Vrhovnog kasacionog suda (u nastavku: VKS), te baza Sudska praksa (n. d.). Pretraga je provedena prema: 1) ključnim riječima i dijelovima teksta te 2) deskriptorima.

S obzirom na činjenicu da je pojam *sharenting* relativno nov, bilo je očekivano da još nije prepoznat u dosadašnjoj sudskoj praksi. Ostali pojmovi korišteni tijekom pretrage, na temelju kojih je istraživanje moguće replicirati, bili su: „privatnost djeteta/maloljetnika“, „fotografije djeteta/maloljetnika“, „snimke djeteta/maloljetnika“ i slično. Kao deskriptor pretrage korišten je pojam „prava djeteta“.

Ukrštanjem navedenih parametara identificiran je samo jedan predmet, i to u bazi odluka VKS-a. Predmetni slučaj bit će prikazan metodom studije slučaja.

Maloljetna tužiteljica A. A. pokrenula je postupak za zaštitu od nasilja u obitelji (riječ je o postupku za zaštitu prava djeteta, a pravna osnova tužbe nije zaštita od nasilja u obitelji, bez obzira na kvalifikaciju tužiteljice i nižestupanjskih sudova, nap. VKS) zbog toga što je njezin otac objavio fotografije na kojima se maloljetnica nalazi u kupaćem kostimu kraj bazena, kao i njihove zajedničke fotografije iz bazena te zajedničke fotografije iz kupaonice, na kojima maloljetnica tušira oca koji se nalazi u kadi (presuda Vrhovnog kasacionog suda Republike Srbije, Rev 14012/2022).

Nižestupanjski sudovi ocijenili su da u konkretnom slučaju ne postoje razlozi za zaključak da je tuženik povrijedio prava djeteta, i to pravo na siguran život i pravo na privatnost, objavljivanjem fotografija maloljetne A. A. na svom *Facebook* profilu jer fotografije i kontekst u kojem su nastale nisu neprimjereni za objavljivanje. Budući da su nižestupanjski sudovi utvrdili da nije došlo do povrede prava na sigurnost i privatnost, odbili su i zahtjev maloljetne tužiteljice za naknadu štete.

Međutim, VKS zauzima drukčije stajalište: „Revizijom se osnovano ukazuje da su nižestepeni sudovi, odlučujući o zabrani tužiocu da ubuduće objavljuje fotografije deteta na internetu putem servisa za društvene mreže pogrešno primenili materijalno pravo iz odredbe člana 6. Porodičnog zakona i nisu se rukovodili najboljim interesom deteta. Prema članu 3. stav 1. i 2. Konvencije o pravima deteta u svim aktivnostima koja se

tiču dece, bez obzira da li ih preuzimaju javne ili privatne institucije socijalnog staranja, sudovi, administrativni organi ili zakonodavna tela, od prvenstvenog značaja je najbolji interes deteta. Detetu će se obezbediti takva zaštita i briga koja je neophodna za njegovu dobrobit, uzimajući u obzir prava i obaveze njegovih roditelja i drugih lica koja su za dete odgovorna. Ovakva obaveza preuzeta je članom 6. Porodičnog zakona kojim je propisano da je svako dužan da se rukovodi najboljim interesom deteta u svim aktivnostima koja se tiču deteta. Sud je uvek dužan da se u sporu za zaštitu prava deteta i u sporu za vršenje, odnosno lišenje roditeljskog prava rukovodi najboljim interesom deteta (član 266. Porodičnog zakona). Ovo je postupak po tužbi za zaštitu prava deteta, a pravni osnov za ovu tužbu nije zaštita od nasilja u porodici, bez obzira na kvalifikaciju tužilje i nižestepenih sudova. Majci mlt. tužilje, BB povereno je odlukama suda vršenje roditeljskog prava nad mlt. AA. Tuženi je roditelj koji ne vrši roditeljsko pravo i ima pravo da izdržava dete, da sa detetom održava lične odnose i da o pitanjima koja bitno utiču na život deteta odlučuje zajednički i sporazumno sa roditeljem koji vrši roditeljsko pravo (obrazovanje deteta, preduzimanje većih medicinskih zahteva nad detetom, promena prebivališta deteta i raspolaganje imovinom deteta velike vrednosti i sl). Suštinski, objavljivanje fotografija dece na internetu putem servisa za društvene mreže može da predstavlja opasnu aktivnost. Roditelji, kada objavljuju fotografije svoje dece imaju slobodu izbora da li će fotografije da objave ili ne, ali samo dok zajednički vrše roditeljsko pravo i dok imaju iste stavove po tom pitanju. Roditelji mlt. AA imaju suprotne stavove o objavljivanju fotografija mlt. AA na internetu putem servisa za društvene mreže i različita shvatanja o tome koje bi to posledice moglo imati po nju. Maloletna AA nije svesna svoje privatnosti, niti prava da je zaštititi. Zbog toga, o njenoj privatnosti, radi ostvarivanja najboljeg interesa deteta treba da brine roditelj kome je povereno vršenje roditeljskog prava. Zakonska zastupnica mlt. AA ima stav da radi zaštite bezbednosti i privatnosti ne treba objavljivati fotografije mlt. AA na kojima se identifikuje njen lik. Stoga, od trenutka kada je zakonska zastupnica mlt. tužilje izrazila nesaglasnost sa objavljivanjem fotografija mlt. AA na društvenim mrežama, na kojima se ona može identifikovati, niko pa ni drugi roditelj, kojem nije povereno vršenje roditeljskog prava, nema pravo da objavljuje te fotografije.”

S procesnog stajališta valja ukazati na nekoliko činjenica vezanih uz ovaj postupak i odluku. Najprije, inicijalni, a potom i revizijski postupak pokrenulo je dijete, koje je prema Porodičnom zakonu Republike Srbije (Službeni glasnik Republike Srbije, br. 18/05, 72/11, 6/15) (čl. 261. – 273.) aktivno procesno legitimirano kako u postupku za zaštitu od nasilja u obitelji, tako i u postupku za zaštitu prava djeteta. Dijete je, po prirodi stvari, zastupala majka kao njegova zakonska zastupnica. Međutim, majka se tijekom postupka, kao roditelj kojem je dijete povereno na samostalno ostvarivanje roditeljskog prava, protivila ponašanju oca i izlaganju djeteta na društvenim mrežama. Ostaje otvoreno pitanje zašto majka nije samostalno pokrenula postupke, umjesto da ih pokrene u ime i za račun djeteta, kao i je li sud bio dužan djetetu postaviti kolizijskog skrbnika, budući da je majka u biti zastupala vlastite stavove kao stavove svojega maloljetnog djeteta.

Ono što je nadalje problematično, iako se autorica snažno slaže s odlukom VKS-a, jest njezino obrazloženje. Najbolji interes djeteta, kao pravni standard i jedno od četiri temeljna načela KPD-a, nije sagledan kroz prizmu konkretnog slučaja – je li objavljivanje fotografija u najboljem interesu maloljetne tužiteljice – već je Sud naveo da se „o njezinoj privatnosti, radi ostvarenja najboljeg interesa djeteta, treba brinuti roditelj kojem je povjereno ostvarivanje roditeljskog prava“. Dakle, da majci, roditelju koji samostalno ostvaruje roditeljsko pravo i koji je *de facto* pokrenuo ovaj postupak, objavljivanje spornih fotografija nije bilo sporno, samo po sebi ne bi bilo problematično, ili barem iz obrazloženja presude nije jasno na koji bi se način Sud prema tome postavio. Slijedom toga, za Sud je najbolji interes djeteta ono što roditelj koji samostalno ostvaruje roditeljsko pravo vidi kao najbolji interes djeteta, a ne najbolji interes djeteta u kontekstu iznesenih činjenica.

Za potrebe ovoga rada potrebno je pojasniti da je postupak za zaštitu prava djeteta jedan od posebnih obiteljskih parničnih postupaka, uređen odredbama Porodičnog zakona Republike Srbije. Aktivno procesno legitimirani subjekti jesu: dijete, roditelji djeteta, javni tužitelj i tijelo skrbništva. U svim postupcima koji se tiču prava djeteta primjenjuje se istražno načelo, što znači da je Sud u konkretnom slučaju mogao sam utvrđivati činjenice i izvoditi dokaze koje stranke nisu predložile, osobito one koje se tiču najboljeg interesa djeteta. Pojam „prava djeteta“ u kontekstu „postupka za zaštitu prava djeteta“ odnosi se na zaštitu svih prava priznatih djetetu Porodičnim zakonom, a koja nisu zaštićena nekim drugim postupkom. Porodični zakon Republike Srbije nigdje taksativno ne nabraja prava djeteta, što je svakako pohvalno s obzirom na tendenciju proširenja prava djeteta, ali i prava općenito (tzv. prava četvrte generacije),⁹ kao i na činjenicu da se, neovisno o pravima reguliranim Porodičnim zakonom Republike Srbije, KPD neposredno primjenjuje, imajući u vidu odredbu čl. 144. Ustava Republike Srbije.

Rezimirajmo: u Republici Srbiji institucionalna zaštita prava na privatnost djeteta, koju su narušili roditelji, pa i uopće, još se slabo pruža, uz napomenu da predmet istraživanja nisu bili kazneni postupci.

Kako nema podataka o drugim postupcima koji su pokrenuti, jedan dio problema prepoznaje se i u slaboj informiranosti žrtava o pravima na privatnost, kao i, pretpostavlja se, u strahu od sekundarne viktimizacije. Drugi dio problema leži u činjenici da je tema *sharentinga* nova, nedovoljno poznata, i bez jasne zakonske regulacije, zbog čega ni suci, kao ni zaposlenici u centrima za socijalnu skrb, nisu dovoljno educirani za prepoznavanje ovog instituta. Budući da se o *sharentingu* i dalje nedovoljno govori, pa

⁹ Tradicionalna podjela ljudskih prava poznaje prava prve (građanska i politička), druge (ekonomska, socijalna i kulturna) i treće generacije (pravo na zdravo životno okruženje, pravo na samoopredjeljenje). Digitalizacija, pak, otvara i pitanje prava četvrte generacije, među kojima su ona povezana s digitalizacijom, poput prava na internet (Jelisavac Trošić i Gordanić, 2023, 378).

i u negativnom kontekstu, ovakvo ponašanje roditelja i dalje se percipira kao dopušten oblik izlaganja djeteta, a ne kao uvod u povredu njegovih prava. Stoga je važno educirati kako sudove tako i stručnjake u sustavu socijalne skrbi. Naročito treba imati na umu da suci koji odlučuju u obiteljskim sporovima, sukladno čl. 35. Zakona o parničnom postupku (Službeni glasnik Republike Srbije, br. 72/11, 49/13, 74/20, 55/14, 87/18, 18/20, 10/23) moraju biti osobe koje su stekle posebna znanja iz područja prava djeteta. Isto tako, Pravilnikom o licenciranju stručnih radnika u socijalnoj zaštiti (Službeni glasnik Republike Srbije, br. 42/13, 53/13) propisano je da stručni radnik, radi obnove licence, ima obvezu kontinuirano pratiti razvoj teorije i prakse socijalne zaštite te stjecati znanja i vještine kojima unaprjeđuje proces zaštite i podrške korisnicima (čl. 10. st. 2.). U tu svrhu potrebno je u propisanom razdoblju prikupiti određeni broj bodova kroz kontinuirano stručno usavršavanje. Priprema suvremenih i aktualnih edukacija, kako za suce, tako i za stručnjake u sustavu socijalne skrbi, treba biti jedan od prioriteta.

3.2. PRAVO NA PRIVATNOST DJECE I INSTITUCIONALNA PRAKSA REPUBLIKE HRVATSKE

Kršenje i zaštita prava na privatnost djeteta u Republici Hrvatskoj sagledani su kroz rad dviju institucija – Pučke pravobraniteljice i Pravobraniteljice za prava djeteta. Pregledana su izvješća Pučke pravobraniteljice za razdoblje od 2020. do 2024. godine te, iako nije bilo izravne paralele s temom ovoga rada, važno je napomenuti da su obrađivana pitanja odnosa prava na privatnost i umjetne inteligencije, što govori u prilog aktualnosti predmetne teme (Pučka pravobraniteljica, n. d.).

Posebno je važno napomenuti da se pravobraniteljica za djecu (2025, 22) u svom Izvješću za 2024. godinu, pod podnaslovom „Obitelj i privatnost djeteta“, bavila upravo temom *sharentinga*. Iako naglašava da zasad ne postoje pravni propisi koji bi spriječili roditelje da objavljuju fotografije svoje djece, „te da zaštita prava i dobrobiti djeteta u ovom području u potpunosti ovisi o roditeljskoj odgovornosti, senzibiliziranosti i spremnosti da zaštite interese svoga djeteta, naše su preporuke roditeljima da se prije objavljivanja fotografija djeteta detaljno informiraju o eventualnim rizicima i težini posljedica koje dijete može imati nakon objavljivanja njegovih snimki na internetu. Osim već spomenutih rizika, tu su i teškoće u djetetovu poimanju vlastite privatnosti, razvoju vrijednosti, odnosu prema drugima, uspjehu i postignućima i slično. Osim rizika od zlorabe, javlja se i pitanje kako će djeca, kada odrastu, percipirati objavljene informacije o svom privatnom životu.“

Za potrebe pretrage sudske prakse Republike Hrvatske korišten je portal Tražilica odluka sudova Republike Hrvatske (n. d.). Pretraga je provedena među pravomoćnim odlukama građanskih, kaznenih i prekršajnih sudova. Odluke su pretraživane prema

istim ili srodnim ključnim riječima kao i u Republici Srbiji, i to: „fotografije djeteta“, „fotografije maloljetnika“, „dijete i društvene mreže/Instagram/Facebook“. Navedena pretraga rezultirala je pronalaskom ukupno dva predmeta, koji će također biti prikazani metodom studije slučaja.

Prvi postupak vođen je u povodu prijedloga za određivanje privremene mjere koji je podnio otac maloljetnog djeteta protiv majke maloljetnog djeteta i još jednog subjekta (rješenje Općinskog građanskog suda u Zagrebu, OVR-29/2021-19). Iz predmetne odluke proizlazi sljedeće: „(...) kako protivnici osiguranja kontinuirano objavljuju fotografije mlđb. Ž. I. na društvenim mrežama *Instagram* i *Facebook*, u kontekstu navodnog ophođenja djeteta raznih radionica u okviru rada II-protivnika osiguranja, sve u svrhu reklame i samopromocije II-protivnika osiguranja kao poslovnog subjekta registriranog za djelatnost njege i održavanja tijela, sve to unatoč protivljenju oca i predlagateljevo ukazivanje na problematičan karakter takvog javnog eksponiranja djeteta. Stoga smatra da protivnici osiguranja krše privatnost mlđb. djeteta kako bi reklamirali poslovni subjekt, pritom izlažući djetetovu privatnost nedefiniranom broju osoba koji koriste prethodno navedene mreže, na koji način protivnici osiguranja ne pristupaju odgovorno niti primjereno situaciji već mlđb. dijete izlažu potencijalnom sigurnosnom riziku, neugodi, javnom sramoćenju i poruzi, te da osim činjenice da se objavljuvanjem slika djeteta, protivno interesu djeteta i usprkos protivljenju oca, neposredno dijete izlaže riziku te mu se krši jedno od najosnovnijih ustavnih prava, posebno je problematična činjenica da se to čini sa ciljem samopromocije, odnosno da protivnici osiguranja kapitaliziraju tuđu privatnost ogledanu u osobnom identitetu djeteta.”

U odgovoru na prijedlog protivnici osiguranja naveli su: 1) kako se predlagatelj nije protivio objavljuvanju fotografija, 2) da su fotografije uklonjene odmah po zaprimanju prijedloga te 3) da iste nisu dalje distribuirane niti dijeljene izvan profila protivnika osiguranja. Postupajući prema prijedlogu predlagatelja, Sud je našao da, imajući u vidu da su fotografije maloljetnog djeteta odmah uklonjene, više ne postoji nenovčana tražbina predlagatelja osiguranja koja bi se trebala osigurati određivanjem mjere. Sud je, dakle, odluku donio na temelju procesnopravnih pretpostavki, slijedom čega predmetni slučaj nije moguće analizirati sa stajališta zaštite prava djeteta na privatnost.

Drugi predmet predstavlja dio medijski izrazito eksponiranog slučaja u Republici Hrvatskoj, koji se primarno vodio radi ostvarivanja roditeljske skrbi nad maloljetnim djetetom.¹⁰ Međutim, tijekom postupka donesena je i najmanje jedna odluka koja se odnosila na objavljuvanje fotografija maloljetnog djeteta na društvenim mrežama koje je objavila djetetova majka (presuda Visokog prekršajnog suda Republike Hrvatske, Jž-434/2017). Protiv majke djeteta S. K. pokrenut je prekršajni postupak u povodu po-

¹⁰ Od svih odluka u povodu ovog slučaju, javnosti je, osim odluke navedene u tekstu, još slobodno dostupno jedino rješenje Vrhovnog suda Republike Hrvatske (Rev 1289/2022-3).

vrede čl. 20. st. 2. i 6. (ranijeg) Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji (Narodne novine, br. 37/09, 14/10, 60/10, 14/14, 53/16). Sljedeći navodi neposredno se odnose na temu rada: „Na Instagram profilu koji je sredstvo njezine komunikacije s obožavateljima, sredstvo komunikacije sa medijima i služe njezinoj medijskoj promociji, objavljivanje privatnih fotografija maloljetnog A. P. znajući pri tom da će iste fotografije prenijeti brojni mediji i da će njezino dijete biti izloženo negativnim slikama i poruzi javnosti, a što je razvidno iz komentara na novinske članke, a koje je II. tužitelj dostavio u spis, te da je iz pojedinih komentara razvidno da su isti podobni da izazovu povredu dostojanstva maloljetnog djeteta A. P., čega je okrivljena i svjesna i na koju posljedicu pristaje zbog čega žalitelj drži, da je postupajući s namjerom ugrozila psihofizički razvoj maloljetnog djeteta, pa s tim u svezi kod oca djeteta izazvala uznemirenost u znatnoj mjeri i strah za sigurnost djeteta i daljnji psihofizički razvoj djeteta...”.

Međutim, uzimajući u obzir sve okolnosti konkretnog slučaja, uključujući medicinsku dokumentaciju koja se odnosila na psihofizički razvoj djeteta, prvostupanjski sud zaključio je da nisu ostvarena obilježja konkretnog prekršajnog djela, što je drugostupanjski sud potvrdio.¹¹ Slijedom navedenoga, može se zaključiti kako pravni standard „najboljeg interesa djeteta“ u predmetnom slučaju nije bio korišten kao samostalan kriterij pravne ocjene, već su odlučujući značaj imali konkretni medicinski nalazi i dokazivanje uzročno-posljedične veze između eventualne povrede i zdravstvenog stanja djeteta.

Iz navedenih postupaka, među ostalim, proizašla je i Preporuka o zaštiti identiteta maloljetnika u elektroničkim medijima (Agencija za elektroničke medije, 2023).¹² Ovu Preporuku donijelo je Vijeće za elektroničke medije Agencije za elektroničke medije. Preporuka se ne odnosi izravno na *sharenting*, već na situacije u kojima mediji otkrivaju identitet maloljetnika, sudionika u sudskom postupku, a ovdje konkretno i sudionika u postupku za zaštitu privatnosti.

Podsjeća se na čl. 24. st. 5. Zakona o elektroničkim medijima (Narodne novine, br. 121/21, 114/22), koji zabranjuje objavljivanje informacije kojom se otkriva identitet djeteta do 18. godine života uključenog u slučajeve bilo kojeg oblika nasilja, bez obzira na to je li svjedok, žrtva ili počinitelj ili je dijete pokušalo ili izvršilo samoubojstvo, kao i iznošenje pojedinosti iz djetetovih obiteljskih odnosa i privatnog života. Ujedno se podsjeća da Zakon ne poznaje iznimke od ovoga pravila, poput situacija u kojima roditelji ili drugi skrbnici otkriju identitet maloljetnika kao žrtve ili kada pojedini medij smatra

¹¹ Važno je napomenuti kako je riječ o jedinoj javno dostupnoj odluci koja se odnosi na *sharenting* između konkretnih stranaka, dok postoje indicije da je u drugim postupcima sud odlučio u korist oca djeteta te zabranio objavljivanje fotografija maloljetnog djeteta na društvenim mrežama.

¹² Da se Preporuka oslanja (i) na okolnosti ovog konkretnog slučaja, proizlazi iz (burne) reakcije portala na nju (Narod.hr, 2024).

da je otkrivanje identiteta maloljetnika od posebnog društvenog interesa ili u interesu samog maloljetnika i njegovih probitaka (osobnih, materijalnih, zaštite njegovih prava i dr.).

Otkrivanje identiteta maloljetnika koje se događa zbog aktivnosti roditelja ili skrbnika, u ovako posebno teškim situacijama – a njihova je odgovornost, dok je odgovornost medija poštovanje propisa koji reguliraju medijski sadržaj. Dakle, iako se naglašava „pozitivna uloga medija u senzibiliziranju javnosti o osjetljivim temama kao što su obiteljsko ili vršnjačko nasilje, pitanja odgoja, razvoja djece te problema s kojima se maloljetne osobe susreću u stvarnom ili virtualnom okruženju“, Vijeće skreće pozornost, kako medijima tako i cjelokupnoj javnosti, na važan problem sekundarne viktimizacije djece i maloljetnika. Drugim riječima, odgovornost medija postoji i onda kada roditelji, (ne)svjesni opasnosti za privatnost djece, objavljuju sadržaj koji se odnosi na njihovu djecu, a mediji ga (samo) reproduciraju.

Zaključak koji se nameće u odnosu na Republiku Hrvatsku jest da je svijest o zaštiti privatnosti djeteta, koja može biti povrijeđena i postupanjem samih roditelja, razvijenija nego u Republici Srbiji, što potvrđuju kako preporuke Pravobranitelja za djecu Republike Hrvatske, tako i razvijenija sudska praksa.

Osobito je zanimljivo da su postupci vođeni u Republici Hrvatskoj pravno heterogene prirode u odnosu na postupak identificiran u Republici Srbiji – riječ je o prekršajnom postupku te postupku radi određivanja privremene mjere, za razliku od parničnog postupka. S teorijskog stajališta, navedeno također predstavlja indikator da su suci, jednako kao i odvjetnici, još i dalje nedovoljno upoznati s pojmom *sharentinga*, zbog čega isto ili slično činjenično stanje pravno kvalificiraju na različite načine.

4. ZAKLJUČNE NAPOMENE

Da je „put do pakla popločan dobrim namjerama“ još jedanput potvrđuje se praksom *sharentinga*, u kojoj roditelji, s ciljem afirmativnog prikazivanja svojega djeteta i sebe, a rjeđe i povezivanja s drugim roditeljima, izlažu svoje dijete ozbiljnim rizicima. Često nesvjesni posljedica svojega ponašanja, stvaraju „digitalni otisak“ svoje djece još prije njihova rođenja, izlažući ih trenutačnim opasnostima, ali i mogućim štetnim posljedicama u budućnosti.

Analizom postojeće sudske i institucionalne prakse dolazi se do zaključka da je osnovna hipoteza rada potvrđena. Naime, iako postoje međunarodni i nacionalni okviri koji obuhvaćaju povredu prava na privatnost djeteta od strane roditelja, institucionalna zaštita je rijetka, neujednačena i nedovoljna.

Stoga je važno podizati svijest roditelja, ali i djece o ovoj temi jer dostupna praksa Republike Srbije i Republike Hrvatske upućuje na nedovoljnu senzibiliziranost državnih tijela, koja se, čak i kada prepoznaju da ponašanje roditelja nije u najboljem interesu djeteta, teško odlučuju na njegovo sankcioniranje pozivajući se izravno na praksu sharentinga i standard najboljeg interesa djeteta.

Novine koje donosi umjetna inteligencija mogu dodatno produbiti ovaj problem, stoga je nužno kroz afirmaciju i edukaciju o ovom pitanju uvjeriti roditelje da se djeca mogu voljeti i izvan društvenih mreža te da nije posve točna suvremena izreka da „ono što nije objavljeno, nije se ni dogodilo“.

LITERATURA

KNJIGE I ZNANSTVENI ČLANCI:

1. Berg, V.; Arabiat, D.; Morelius, E.; Kervin, L.; Zgambo, M.; Robinson, S.; Jenkins, M.; Whitehead, L. (2024). Young Children and the Creation of a Digital Identity on Social Networking Sites: Scoping Review. *JMIR Pediatrics and Parenting*, 7, e54414. DOI: 10.2196/54414.
2. Ciboci, L.; Ćosić Pregrad, I.; Kanižaj, I.; Potočnik, D.; Vinković, D. (2020). *Nacionalno istraživanje sigurnosti djece i mladih na internetu – HR Kids Online*. Zagreb: Društvo za komunikacijsku i medijsku kulturu.
3. Čolaković, M. (2020). Sharenting i privatnost djeteta. U: A. Huseinbegović (ur.). *Zbornik radova osmog međunarodnog naučnog skupa Dani porodičnog prava „Porodično pravo u eri globalizacije“* (str. 103.–120.). Mostar: Pravni fakultet Univerziteta „Džemal Bijedić“ u Mostaru.
4. Čolaković, M. (2023). Zaštita privatnosti djece na internetu. U: A. Jašarbegović (ur.). *Zbornik radova jedanaestog međunarodnog naučnog skupa Dani porodičnog prava „Porodično pravo u eri globalizacije“* (str. 48.–63.). Mostar: Pravni fakultet Univerziteta „Džemal Bijedić“ u Mostaru.
5. Jelisavac Trošić, S.; Gordanić, J. (2023). Priznanje prava na pristup internetu kao samostalnog ljudskog prava – potencijali i prepreke. *Strani pravni život*, 67(3), 375.–394. DOI: https://doi.org/10.56461/SPZ_23301KJ.
6. Kraljić, S.; Turnšek E. (2025). Children’s Right to Privacy in the Virtual World of Apps. U: S. Kraljić; C. M. Mensah (ur.). *Children’s Rights in the Sustainable and Digital Environments: Exploring Opportunities and Challenges* (str. 193.–212.). Maribor: University of Maribor, Faculty of Law. DOI: <http://dx.doi.org/10.18690/um.pf.8.2025.11>.
7. Krešić, B.; Berbić, J.; Nezirović, A. (2025). Nove tehnologije, stara prava: kršenje dječjih prava u doba deepfake tehnologije. U: A. Jašarbegović (ur.). *Zbornik radova trinaestog međunarodnog naučnog skupa Dani porodičnog prava „Porodično pravo u eri globalizacije“* (str. 228.–250.). Mostar: Pravni fakultet Univerziteta „Džemal Bijedić“ u Mostaru.
8. Kuzmanović, D.; Pavlović, Z.; Popadić, Z.; Milošević, T. (2019). *Korišćenje interneta i digitalne tehnologije kod dece i mladih u Srbiji – Rezultati istraživanja Deca Evrope na internetu*. Beograd: Institut za psihologiju Filozofskog fakulteta u Beogradu.
9. Kumar, P. (2021). *From oversharing to sharenting: how experts govern parents and their social media use (doctoral thesis)*. Dostupno: <https://api.drum.lib.umd.edu/server/api/core/bitstreams/0aed4132-15cb-46d0-8ee9-bc4717ec7952/content> (pristupljeno: 5. svibnja 2026.).
10. McGillivray, A. (2022). On Childism. *Canadian Journal on Children’s Rights*, 9(1), 114–129. DOI: <https://doi.org/10.22215/cjcr.v9i1.3942>.

11. Mladenović, T. (2025). Vršenje roditeljskog prava i pravo deteta na privatnost na internetu i društvenim mrežama. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu*, 59(4), 1065.–1085.
12. Noneva-Zlatkova, Y.; Rangelova, S.; Hadzhieva, P. (2024). Data protection Rights of the Child in the Digital Environment. U: C. M. Mensah (ur.). *Protecting Children's Rights in Civil, Criminal and International Law – Under a Touch of Digitalization* (str. 171.–192.). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
13. Novaković, U. (2025). Sharenting – pravo roditelja ili zloupotreba prava deteta? *Sociološki pregled*, 59(1), 346.–372.
14. Nyst, C. (2017). *Privacy, protection of personal information and reputation*. UNICEF. Dostupno: <https://www.unicef.org/childrightsandbusiness/media/281/file/UNICEF-CRB-Digital-World-Series-Privacy.pdf> (pristupljeno: 5. svibnja 2026.).
15. Pierce, C.; Allen, G. (1975). Childism. *Psychiatric Annals*, 5(7), 15–24.
16. Purdy, L. (1992). *In their best interest?: The case against equal rights for children*. Ithaca, New York: Cornell University Press.
17. Samardžić, S.; Kovaček Stanić, G. (2024). The Child's Right to Development in Digital Age. U: C. M. Mensah (ur.). *Protecting Children's Rights in Civil, Criminal and International Law – Under a Touch of Digitalization* (str. 53.–74.). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
18. Walrave, M.; Verswijvel, K.; Ouvrein, G.; Staes, L.; Hallam, L.; Hardies, K. (2022). The Limits of Sharenting: Exploring Parents' and Adolescents' Sharenting Boundaries Through the Lens of Communication Privacy Management Theory. *Frontiers in Education*, 7, 803393. DOI: <https://doi.org/10.3389/educ.2022.803393>.
19. Whalen, C. (2022). Article 16: The Right to Protection of Privacy. U: Z. Vaghri; J. Zermatten; G. Lansdown; R. Ruggiero (ur.). *Monitoring State Compliance with the UN Convention on the Rights of the Child. Children's Well-Being: Indicators and Research* (str. 93.–102.). Cham: Springer. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-84647-3_11.
20. Young-Bruehl, E. (2012). *Childism: Confronting Prejudice against Children*. New Haven: Yale University Press.

IZVORI PRAVA:

1. Ustav Republike Srbije, Službeni glasnik Republike Srbije, br. 98/06, 115/21.
2. Ustav Republike Hrvatske, Narodne novine, br. 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 5/14.
3. Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Službeni list Srbije i Crne Gore – Međunarodni ugovori, br. 9/03, 5/05, 7/05; Službeni glasnik Republike Srbije – Međunarodni ugovori, br. 12/10, 10/15.
4. Konvencija UN-a o pravima deteta, Službeni list SFRJ – Međunarodni ugovori, br. 15/90; Službeni list SRJ – Međunarodni ugovori, br. 4/96, 2/97.
5. Konvencija Veća Evrope o zaštiti lica u odnosu na automatsku obradu ličnih podataka sa Protokolom o izmenama i dopunama Konvencije (Konvencija 108+), Službeni glasnik Republike Srbije – Međunarodni ugovori, br. 4/20.
6. Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, Službeni list SFRJ – Međunarodni ugovori, br. 7/71.
7. Opća deklaracija o pravima čovjeka, Ujedinjeni narodi, Rezolucija A/RES/217 (III) A, 10. prosinca 1948.
8. Povelja Europske unije o temeljnim pravima, Službeni list Europske unije, C 202/389, 7. lipnja 2016.

9. Uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka), Službeni list Europske unije, L 119/1, 4. svibnja 2016.
10. Porodični zakon Republike Srbije, Službeni glasnik Republike Srbije, br. 18/05, 72/111, 6/15.
11. Zakon o elektroničkim medijima, Narodne novine, br. 121/21, 114/22.
12. Zakon o parničnom postupku, Službeni glasnik Republike Srbije, br. 72/11, 49/13, 74/13, 55/14, 87/18, 18/20, 10/23.
13. Zakon o zaštiti podataka o ličnosti Republike Srbije, Službeni glasnik Republike Srbije, br. 87/18.
14. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, Narodne novine, br. 37/09, 14/10, 60/10, 14/14, 53/16 (nevažeći propis).
15. Zakon o Zaštitniku građana, Službeni glasnik Republike Srbije, br. 105/21.
16. Pravilnik o licenciranju stručnih radnika u socijalnoj zaštiti, Službeni glasnik Republike Srbije, br. 42/13, 53/13.
17. Opći komentar br. 25 (2021.) o pravima djece u odnosu na digitalno okruženje, Odbor za prava djeteta, CRC/C/GC/25, 2. ožujka 2021.
18. Pravo na privatnost u digitalnom dobu (engl. *The right to privacy in the digital age*), Opća skupština Ujedinjenih naroda, A/C.3/79/L.42/Rev.1, 8. studenoga 2024.

SUDSKA EUROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA:

1. K. U. protiv Finske, ESLJP, zahtjev br. 2872/02, presuda od 2. prosinca 2008.

SUDSKA PRAKSA NACIONALNIH SUDOVA:

1. Rješenje Općinskog građanskog suda u Zagrebu, OVR-29/2021-19 od 18. prosinca 2025.
2. Rješenje Vrhovnog suda Republike Hrvatske, Rev 1289/2022-3 od 26. srpnja 2023.
3. Presuda Visokog prekršajnog suda Republike Hrvatske, Jž-434/2017 od 28. studenog 2016.
4. Presuda Vrhovnog kasacionog suda Republike Srbije, Rev 14012/2022 od 6. listopada 2022.

IZVJEŠĆA:

1. Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti (n. d.). *Priručnici*. Dostupno: <https://www.poverenik.rs/sr-yu/publikacije/prirucnici.html> (pristupljeno: 19. veljače 2026.).
2. Pravobraniteljica za djecu (2025). *Izvješće o radu pravobraniteljice za djecu – 2024. godina*. Zagreb: Pravobranitelj za djecu. Dostupno: <https://dijete.hr/hr/izvjesca/izvjesca-o-radu-pravobranitelja-za-djecu/> (pristupljeno: 20. veljače 2026.).
3. Pučka pravobraniteljica (n. d.). *Izvješća pučke pravobraniteljice*. Dostupno: <https://www.ombudsman.hr/hr/izvjesca-puckog-pravobranitelja/> (pristupljeno: 19. veljače 2026.).
4. Zaštitnik građana Republike Srbije (2025). *Izveštaj o slučaju sa preporukama br. 321-176/24*. Dostupno: <https://www.ombudsman.rs/index.php/2011-12-25-10-17-15/pr-v-d/8228-inis-rs-v-pr-sv-d-spr-v-d-insp-ci-s-i-n-dz-r-i-u-vrdi-sv-cinj-nic-u-v-zi-s-sni-nj-d-c-u-pr-dsh-ls-us-n-vi> (pristupljeno: 20. veljače 2026.).

MREŽNI IZVORI:

1. Agencija za elektroničke medije (2023). *Preporuka o zaštiti identiteta maloljetnika u elektroničkim medijima*. URL: <https://aem.hr/en/blog/2023/05/05/preporuka-o-zastiti-identiteta-maloljetnika-u-elektronicnim-medijima/> (pristupljeno: 23. veljače 2026.).
2. Duggan, M.; Lenhart, A.; Lampe, C.; Ellison, N. B. (2015). *Parents and Social Media*. Pew Research Center. URL: <http://www.pewinternet.org/2015/07/16/parents-and-social-media> (pristupljeno: 20. veljače 2026.).
3. Media & Reform (2025). *Inicijativa "Ctrl+me: Mladi za digitalno dostojanstvo" u vreme ugroženih onlajn prava*. URL: <https://mediareform.rs/inicijativa-ctrlme-mladi-za-digitalno-dostojanstvo-u-vreme-ugrozenih-onlajn-prava/> (pristupljeno: 27. veljače 2026.).
4. Narod.hr (2024). *Severina i(li) mediji – tko uistinu krši privatnost djeteta?* URL: <https://narod.hr/hrvatska/severina-ili-mediji-tko-uistinu-krsi-privatnost-djeteta/> (pristupljeno: 23. veljače 2026.).
5. Narodna skupština Republike Srbije (2018). *Zakon o zaštiti podataka o ličnosti – predlog*. URL: http://www.parlament.gov.rs/upload/archive/files/cir/pdf/predlozi_zakona/2018/2959-18.pdf (pristupljeno: 20. veljače 2026.).
6. Ombudsman.rs (n. d.). *Zaštitnik građana – Ombudsman*. URL: <https://www.ombudsman.rs/index.php> (pristupljeno: 23. veljače 2026.).
7. Oxford English Dictionary (n. d.). *Sharenting*. URL: https://www.oed.com/dictionary/sharenting_n?tl=true (pristupljeno: 21. veljače 2026.).
8. Sudska praksa (n. d.). URL: <https://www.sudskapraksa.sud.rs/sudska-praksa> (pristupljeno: 9. svibnja 2026.).
9. The London School of Economics and Political Science (n. d.). *EU Kids Online*. URL: <http://www.eukidsonline.net/> (pristupljeno: 19. veljače 2026.).
10. Tražilica odluka sudova Republike Hrvatske (n. d.). URL: <https://odluke.sudovi.hr> (pristupljeno: 9. svibnja 2026.).
11. Vrhovni sud Srbije (n. d.). URL: <https://www.vrh.sud.rs/> (pristupljeno: 9. svibnja 2026.).

Andelija Tasić, Ph.D., Associate Professor

Faculty of Law, University of Niš (Serbia)

E-mail: andjelija@prafak.ni.ac.rs

RISKS OF “DIGITAL” CHILDHOOD: SHARENTING IN THE PRACTICE OF THE REPUBLIC OF SERBIA AND THE REPUBLIC OF CROATIA

Abstract

The growing digital presence of children poses significant risks to their privacy, identity, and long-term well-being. The threats children face online are numerous and include facial recognition technologies, deepfake content, and the unauthorised sharing of personal material. However, beyond these risks—primarily originating from third parties—another danger also emerges from within the child’s immediate environment. Accordingly, this paper focuses on the practice of “sharenting,” whereby parents share photographs and information about their children on social media platforms. As a result of such practices, children themselves may also share sensitive material entrusted to them, often without the consent or awareness of the potential consequences. The misuse of images—whether shared by parents, by children themselves, or leaked through peer interactions—may result in lasting psychological harm, exploitation, and blackmail. As particularly vulnerable digital citizens, children therefore require a heightened standard of protection under international law. This paper examines key legal instruments, including the United Nations Convention on the Rights of the Child, which emphasises the child’s right to privacy; the General Data Protection Regulation, which introduces specific safeguards for the processing of children’s data within the European Union; as well as relevant legislation in the Republic of Serbia and the Republic of Croatia. Equally important, the paper analyses the limited judicial and institutional practice concerning violations of children’s privacy committed through electronic means in these jurisdictions. Through this analysis, the paper seeks to determine the extent of responsibility borne by the state, parents, and other actors in protecting children in the digital environment. The paper is based on the hypothesis that the legal systems of the Republic of Serbia and the Republic of Croatia do not yet recognise sharenting as an autonomous form of violation of a child’s right to privacy, which is why judicial and institutional protection remains fragmented and insufficiently developed. The paper applies normative and comparative methods, supplemented by an empirical analysis of available judicial and institutional practice. The research results show that the protection of children in sharenting cases is achieved indirectly through existing institutions of family, misdemeanour, and media law, without a unified legal approach to this phenomenon.

Keywords: *right to privacy, sharenting, artificial intelligence, Convention on the Rights of the Child*